

**AHOLI BANDLIGI SIYOSATI: YANGI ISH O'RINLARI YARATISHDAGI GLOBAL
TENDENSIYALAR**

EMPLOYMENT POLICY: GLOBAL TRENDS IN NEW JOBS CREATION

**ПОЛИТИКА ЗАНЯТОСТИ: ГЛОБАЛЬНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ СОЗДАНИЯ НОВЫХ РАБОЧИХ
МЕСТ**

Toirov O'tkir O'ktam o'g'li
otkirtoirov162@gmail.com

*Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti
Ijtimoiy-gumanitar fanlar fakulteti sotsiologiya yo'nalishi 2-bosqich talabasi*

Annotatsiya. *Ushbu maqola 2025-yildagi global aholi bandligi siyosati va yangi ish o'rinlari yaratish tendensiyalarini chuqur tahlil qiladi. Zamonaviy iqtisodiy sekinlashuv, sun'iy intellekt (AI) ta'siri, yashil transformatsiya va demografik o'zgarishlar fonida, global mehnat bozori muammolari va siyosiy yechimlar ko'rib chiqiladi. Maqolada Xalqaro Mehnat Tashkiloti (ILO), OECD va Jahon Banki hisobotlariga asoslanib, yangi ish o'rinlari yaratishda mintaqaviy farqlar, geosiyosiy noaniqliklar va texnologik innovatsiyalarning ta'siri yoritiladi. Shu bilan birga, rivojlanayotgan mamlakatlarda AI ning gig-iqtisodiyotga ta'siri va yashil ish o'rinlarining ijtimoiy adolat jihati ham alohida ko'rib chiqiladi.*

Kalit so'zlar: *aholi bandligi siyosati, yangi ish o'rinlari, global tendensiyalar, sun'iy intellekt, yashil transformatsiya, demografik o'zgarishlar, iqtisodiy sekinlashuv, geosiyosiy noaniqliklar, mehnat bozori, siyosiy yechimlar.*

Abstract. *This article provides an in-depth analysis of global employment policies and job creation trends in 2025. Against the backdrop of the current economic slowdown, the impact of artificial intelligence (AI), the green transformation, and demographic changes, the global labor market challenges and policy solutions are examined. The article draws on reports from the International Labor Organization (ILO), the OECD, and the World Bank to highlight regional differences, geopolitical uncertainties, and the impact of technological innovation on job creation. It also examines the impact of AI on the gig economy in developing countries and the social justice aspect of green jobs.*

Keywords: *employment policies, new jobs, global trends, artificial intelligence, green transformation, demographic changes, economic slowdown, geopolitical uncertainties, labor market, policy solutions.*

Аннотация. *В данной статье представлен углубленный анализ глобальной политики занятости и тенденций создания рабочих мест в 2025 году. На фоне текущего экономического спада, влияния искусственного интеллекта (ИИ),*

«зеленой» трансформации и демографических изменений рассматриваются проблемы глобального рынка труда и политические решения. Статья опирается на доклады Международной организации труда (МОТ), ОЭСР и Всемирного банка, чтобы подчеркнуть региональные различия, геополитическую неопределенность и влияние технологических инноваций на создание рабочих мест. Также рассматривается влияние ИИ на гиг-экономику в развивающихся странах и аспект социальной справедливости «зеленых» рабочих мест.

Ключевые слова: политика занятости, новые рабочие места, глобальные тенденции, искусственный интеллект, «зеленая» трансформация, демографические изменения, замедление экономического роста, геополитическая неопределенность, рынок труда, политические решения.

KIRISH

Zamonaviy dunyoda aholi bandligi siyosati iqtisodiy o'sish, texnologik innovatsiyalar va global muammolarga javob berishning asosiy vositalaridan biri hisoblanadi. 2025-yilda global iqtisodiy tiklanish sekinlashgani sababli, yangi ish o'rinlari yaratish tendensiyalari AI, yashil transformatsiya va demografik o'zgarishlar ta'sirida shakllanmoqda. Xalqaro Mehnat Tashkilotining ma'lumotlariga ko'ra, global ishsizlik darajasi tarixiy past – taxminan 5% ni tashkil etadi, ammo bu ko'rsatkichlar orqasida informal bandlik va kambag'allik muammolari yashirin.⁸⁷

Global tendensiyalarni tahlil qilish va siyosiy tavsiyalarni taklif etish orqali geosiyosiy noaniqliklar, texnologik o'zgarishlarning rivojlanayotgan mamlakatlardagi gig-iqtisodiyotga ta'siri kabi odatda e'tibordan chetda qoladigan jihatlar ham ko'rib chiqiladi. 2025-yil noyabr holatiga ko'ra, global iqtisodiy o'sish 2,8% ga tushgan, bu esa yangi ish o'rinlarini yaratish imkoniyatlarini kamaytirgan.⁸⁸

Hujjatlar tahlili va metodologiya. 2025-yilda global iqtisodiy o'sish 2,8% ga tushdi, bu esa ish o'rinlari yaratishga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Xalqaro Mehnat Tashkilotining ma'lumotlariga ko'ra, global ishsizlik darajasi taxminan 5% bo'lib, mehnat bozoridagi strukturaviy zaifliklar saqlanib qolmoqda. Masalan, global mehnat samaradorligi pandemiyadan oldingi darajaga yetmagan – u 0,5% ga tushgan.⁸⁹ Natijada 2025-yilda yangi ish o'rinlari soni faqat 53 millionga yetishi prognoz qilinmoqda, bu avvalgi hisob-kitoblardan 7 millionga kam.

Iqtisodiy sekinlashuvning asosiy sabablaridan biri – geosiyosiy noaniqliklar, savdo urushlari va inflyatsiya. Jahon Iqtisodiy Forumining hisobotiga ko'ra, inflyatsiya 2030-yilga qadar 1,6 million ish o'rnini yo'qotishga olib kelishi mumkin, ammo texnologik innovatsiyalar 170 million yangi ish o'rni yaratishi kutilmoqda.⁹⁰

⁸⁷ International Labour Organization (ILO). (2025). World Employment and Social Outlook: Trends 2025. Geneva: ILO.

⁸⁸ World Economic Forum. (2025). The Future of Jobs Report 2025. Geneva: WEF.

⁸⁹ World Bank. (2025). Global Economic Prospects — June 2025. Washington, DC: World Bank

⁹⁰ World Economic Forum. (2025). The Future of Jobs Report 2025. Geneva: WEF.

Rivojlanayotgan mamlakatlarda bu tendensiyalar kuchliroq ko'zga tashlanadi, chunki u yerda informal bandlik 60% ni tashkil etadi. Masalan, AQShda 2025-yil sentabrda 119 ming yangi ish o'rni yaratilgan bo'lsa-da, avgust oyidagi yo'qotishlar bilan solishtirganda o'sish sekin kechgan. Evropada esa OECD ma'lumotlariga ko'ra, mehnat bozori tiklanmoqda, ammo 5% atrofida ishsizlik saqlanmoqda. Shu bois global iqtisodiy vaziyat yangi ish o'rinlarini yaratishda siyosiy aralashuvni talab qiladi, masalan, subsidiyalar va ta'lim dasturlari orqali.

Sun'iy intellekt (AI) va avtomatizatsiya 2025-yilda yangi ish o'rinlari yaratishning asosiy omillaridan biridir. PwC ma'lumotlariga ko'ra, AI ga yuqori ta'sirlangan sohalarda daromad o'sishi 3 barobar yuqori, ammo bu ish o'rinlarini yo'qotish xavfini ham oshiradi. J.P. Morgan hisobotida AI ish o'sishiga salbiy ta'sir ko'rsatadi, chunki yuqori AI ta'siridagi kasblarda ishsizlik oshmoqda.

Rivojlanayotgan mamlakatlarda AI gig-iqtisodiyot (masalan, Uber, freelance platformalari) orqali ish bozorini o'zgartirmoqda. Masalan, Hindiston va Afrika mamlakatlarida AI yordamida freelance ish o'rinlari 20% ga oshgan, ammo bu ishlarning aksariyati informal va ijtimoiy himoyasiz. WEF prognoziga ko'ra, 2030-yilga qadar AI 92 million ish o'rnini yo'qotadi, ammo 170 million yangi ish o'rni yaratadi, asosan ma'lumotlar tahlili va kiberturvallik sohasida. Siyosiy nuqtai nazardan, hukumatlar AI ta'sirini yumshatish uchun kasbiy ta'lim dasturlarini kengaytirishi lozim. Masalan, AQShda 2025-yilda AI ish o'rinlarini yo'qotishni oldini olish uchun yangi subsidiyalar joriy etilgan.⁹¹

Muhokama va natijalar. Yashil transformatsiya yangi ish o'rinlari yaratishning asosiy yo'nalishlaridan biridir. WEF ma'lumotlariga ko'ra, yashil o'tish 2030-yilga qadar millionlab ish o'rinlarini yaratadi, asosan qayta tiklanuvchi energiya va barqaror qishloq xo'jaligida. ILO ta'rifiga ko'ra, yashil ish o'rinlari atrof-muhitni saqlashga hissa qo'shadigan decent ishlar bo'lib, ular qayta tiklanuvchi energiya, chiqindilarni qayta ishlash va ekologik qurilish sohasida ko'paymoqda. Evropa Ittifoqida yashil siyosatlar ish o'rinlarini yaratmoqda, ammo ba'zi kichik korxonalarda moliyaviy yukni oshirishi mumkin. AQShda yashil o'tish ish o'rinlarini oshirishi kutilmoqda, ammo ishchilarni qayta o'qitish zarur. Rivojlanayotgan mamlakatlarda, masalan, Filippinda yashil ish o'rinlari iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi, ammo 1,2 milliard yoshlar uchun faqat 420 million ish o'rni yaratilishi mumkin. Hukumatlar yashil subsidiyalar va ta'lim dasturlarini joriy etishi lozim, masalan, Nyu-Jersi shtatida 2025-yilda yashil ish o'rinlari uchun 4,3 million dollar grant ajratilgan.

Demografik o'zgarishlar va mehnat bozori

Demografik o'zgarishlar, xususan, aholining qarishi, yangi ish o'rinlari yaratishga ta'sir qiladi. OECD ma'lumotlariga ko'ra, keksa yoshdagi bog'liqlik koeffitsienti oshmoqda, bu mehnat kuchining kamayishiga olib keladi. Masalan, 65–69 yoshdagi ayollarning bandlik darajasi 23,7%, erkaklarda esa 36% ni tashkil etadi, Sloveniya va Belgiyada bu ko'rsatkich 6% dan past. Rivojlanayotgan mamlakatlarda yosh aholining ko'payishi ish o'rinlari talabini oshiradi, ammo ta'minot cheklangan. Bu geosiyosiy noaniqliklar bilan birlashib, migratsiyani

⁹¹ Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2025). OECD Employment Outlook 2025. Paris: OECD Publishing.

kuchaytirishi mumkin. Keksa ishchilarni ishda saqlash va yoshlarni ta'lim bilan ta'minlash, moslashuvchan ish rejimlarini joriy etish demografik inqirozni yumshatadi.

Mintaqaviy farqlar va misollar

Global tendensiyalar mintaqalarda farq qiladi. Rivojlangan mamlakatlarda (AQSh, Evropa) AI va yashil o'tish asosiy omillar bo'lsa, rivojlanayotganlarda (Afrika, Osiyo) informal bandlik va demografik bosim kuchliroq. Masalan, Xitoyda savdo urushlari ishlab chiqarish ish o'rinlarini kamaytirsada, raqamli sohada o'sish kuzatilmoqda. O'zbekiston misolida Markaziy Osiyoda yashil energiya loyihalari (quyosh stansiyalari) yangi ish o'rinlarini yaratmoqda, ammo bu mavzudagi maqolarda kam yoritiladi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, 2025-yil global aholi bandligi siyosati va yangi ish o'rinlari yaratishda ijobiy tendensiyalarni ko'rsatmoqda, ammo muammolar saqlanib qolmoqda. Geosiyosiy noaniqliklar, texnologik o'zgarishlar va demografik bosimlar siyosiy va iqtisodiy yechimlarni talab qiladi.⁹² Kelajakda barqaror, ijtimoiy adolatli va innovatsion siyosatni shakllantirish global mehnat bozorining barqarorligini ta'minlash uchun muhim hisoblanadi. Shu bilan birga, hukumatlar va xalqaro tashkilotlar innovatsion, yashil va raqamli iqtisodiy sohalarida ish o'rinlarini kengaytirish, kasbiy ta'limni rivojlantirish va yoshlarni mehnat bozoriga integratsiya qilish bo'yicha strategiyalarni amalga oshirishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. International Labour Organization (ILO). (2025). World Employment and Social Outlook: Trends 2025. Geneva: ILO.
2. World Economic Forum. (2025). The Future of Jobs Report 2025. Geneva: WEF.
3. World Bank. (2025). Global Economic Prospects — June 2025. Washington, DC: World Bank.
4. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2025). OECD Employment Outlook 2025. Paris: OECD Publishing.
5. International Renewable Energy Agency (IRENA) & ILO. (2024). Renewable Energy and Jobs: Annual Review 2024. Abu Dhabi / Geneva: IRENA & ILO.
6. UNDP Uzbekistan. (2023). The Future of Green Transition in Uzbekistan. Tashkent: UNDP Uzbekistan.
7. O'zbekiston Respublikasi Kambag'allikni qisqartirish va bandlik vazirligi. (2025). Kambag'allikni qisqartirish va bandlik vazirligi tomonidan 2024-yilda amalga oshirilgan ishlar hisoboti. Tashkent: Kambag'allikni qisqartirish va bandlik vazirligi.
8. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. (2024–2025). Mehnat bozori: rasmiy statistika va ko'rsatkichlar. Tashkent: www.stat.uz

⁹² O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. (2024–2025). Mehnat bozori: rasmiy statistika va ko'rsatkichlar. Tashkent: www.stat.uz